

> Retouradres Postbus 40225, 8004 DE Zwolle

Consortium Grensmaas B.V.
Postbus 36
6120 AA BORN

Datum 15 juli 2016
Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Handwritten notes on a form:

- 7922-16
- 2016 2046
- in
- myds
- fu
- edk
- Wdu (print)
- not

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Postbus 40225,
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
ffwet@rvo.nl

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016838796

Kenmerk
FF/75C/2016/0070.toek.td

Bijlagen
2

Geachte heer/mevrouw,

Naar aanleiding van uw verzoek van 10 februari 2016 en de aanvullingen hierop van 26 februari 2016, 14 april 2016, 11 mei 2016 en 8 juli 2016, geregistreerd onder aanvraagnummer 5190016838796, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Ik verleen u ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen en verstoren van nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de huismus; alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de steenmarter en de steenuil.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project 'Dijk 50 en 55 te Grevenbicht (Grensmaasproject)', gelegen in de gemeente Sittard-Geleen. Het project betreft natuurontwikkeling en -herstel. De werkzaamheden bestaan uit het slopen van woningen, het verwijderen van vegetatie en weerdverlaging door afgraven en het afvoeren van grond. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), steenmarter (*Martes foina*) en de huismus (*Passer domesticus*); alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 11 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de steenuil (*Athene noctua*).

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De gewone dwergvleermuis en de steenmarter zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet. De gewone dwergvleermuis is tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, die- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. De huismus en de steenuil zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet. Voor vogels is alleen ontheffing nodig indien het nest valt onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Verbodsbepalingen

Op grond van de artikelen 11 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren; beschermde inheemse diersoorten te vervoeren en onder zich te hebben.

Voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen

Tot voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld holen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Afwijzing artikel 13, lid 1, van de Flora- en faunawet

U heeft ontheffing aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 13, lid 1, van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het vervoeren en onder zich hebben van exemplaren, dan wel eieren, nesten of producten daarvan van de steenuil. U heeft hiervoor echter geen ontheffing nodig, omdat het niet de bedoeling is deze soort definitief aan de natuur te onttrekken en onder u te houden, maar te verplaatsen binnen hun natuurlijke leefomgeving. Slechts als soorten niet binnen een redelijke termijn worden teruggeplaatst, heeft u ontheffing nodig van artikel 13, lid 1, van de Flora- en faunawet. De zorgplicht uit artikel 2 van de Flora- en faunawet is wel van toepassing. Er worden door u maatregelen voorgesteld om de zorgplicht na te leven.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
15 juli 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016838796

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Instandhouding van de soorten

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. In de woningen aan de Dijk 50 en 55 zijn een zomerverblijfplaats en twee paarverblijfplaatsen van de soort vastgesteld. Het is niet uitgesloten dat de verblijfplaatsen tevens in gebruik zijn door de gewone dwergvleermuis als winterverblijfplaats. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de gewone dwergvleermuis tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 12 tot en met 19 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Dijk 50 en 55 te Grevenbicht' van 9 februari 2016. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. U dient de permanente mitigerende maatregel, in de vorm van een vleermuisbunker, te monitoren op het gebruik ervan door vleermuizen. Ter aanscherping heb ik hiervoor in de ontheffing aanvullende voorschriften opgenomen.

Door de werkzaamheden gaan een zomer- en winterverblijfplaats en twee paar- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis verloren. U realiseert tijdig voldoende alternatieve verblijfplaatsen in de vorm van vleermuiskasten. Gezien de geïsoleerde ligging van de percelen is het echter niet mogelijk om alle vleermuiskasten binnen een straal van 200 meter van het plangebied te plaatsen. Daarnaast zijn kasten niet geschikt ter mitigatie van winterverblijfplaatsen. In de omgeving van het plangebied zijn echter alternatieven aanwezig in de vorm van (oudere) huizen en boerderijen die nog niet in gebruik zijn als verblijfplaats door de soort. Als permanente alternatieve verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis wordt op 1,2 kilometer afstand van het plangebied een vleermuisbunker met spouwmuur gerealiseerd. Door de diversiteit aan microklimaten die de permanente verblijfplaatsen bieden en de inrichting van de directe omgeving, zal het bunkervoorportaal jaarrond gebruikt kunnen worden door vleermuizen en plaats bieden aan een kleine kolonie van de gewone dwergvleermuis.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
15 juli 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016838796

Echter, een vleermuisbunker is geen bewezen effectieve permanente mitigerende maatregel. Monitoring zal moeten uitwijzen of deze oplossing functioneel blijkt ter mitigatie van de aangetroffen verblijfplaatsen. Met inachtneming van alle bovengenoemde maatregelen zorgt u vooraf dan ook niet voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats voor de aanwezige populatie van de gewone dwergvleermuis. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis blijft daarmee niet gegarandeerd.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
15 juli 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016838796

De exemplaren van de gewone dwergvleermuis in het plangebied zijn onderdeel van een netwerk in de omgeving. Hoewel leefgebied van de gewone dwergvleermuis verloren gaat, komt door de mitigerende maatregelen kwalitatief goed leefgebied voor de soort terug. Daarnaast worden mogelijkheden voor vaste rust- en verblijfplaatsen, inclusief een winterverblijfplaats, gerealiseerd. Door kwaliteitsverbetering van het landschap en het aanbrengen van een vleermuisbunker en portaal, ontstaat een leefgebied dat naar verwachting minstens even goed is als de uitgangssituatie. De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

De zorgplicht genoemd in artikel 2 van de Flora- en faunawet blijft van toepassing. In de ontheffing zijn dan ook aanvullende voorschriften opgenomen.

Steenmarter

De steenmarter is in het plangebied aangetroffen. In de garage van de woning aan de Wijk 50 is een vaste rust- of verblijfplaats van de soort vastgesteld. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de steenmarter worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de steenmarter tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 12 tot en met 19 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Dijk 50 en 55 te Grevenbicht' van 9 februari 2016. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Door de werkzaamheden gaat een vaste rust- en verblijfplaats en een deel van het leefgebied van de steenmarter verloren. In de omgeving van het plangebied staan vele geschikte (oudere) huizen en boerderijen die geschikt zijn als alternatieve verblijfplaatsen voor de soort. Daarnaast is er voldoende alternatief leefgebied voorhanden. Het creëren van alternatieve verblijfplaatsen is in dit geval dan ook niet noodzakelijk. Met inachtneming van de door u voorgestelde maatregelen zorgt u vooraf voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats voor de aanwezige populatie van de steenmarter. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de steenmarter blijft hierdoor behouden.

Echter, ondanks deze maatregelen worden door het realiseren van de werkzaamheden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de steenmarter verstoord. Immers, de steenmarter wordt gedwongen om de huidige verblijfplaats te verlaten en een alternatief te gaan zoeken. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- of verblijfplaats van de steenmarter derhalve overtreden, zodat voor die werkzaamheden een ontheffing is vereist. Daar de steenmarter wel in de omgeving aanwezig blijft komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
15 juli 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016838796

In de regio komt de steenmarter vrij algemeen voor. Er zijn voldoende vergelijkbare verblijfplaatsen aanwezig waar de soort naar kan uitwijken. Het plangebied is daarnaast slechts enkele hectaren groot, terwijl territoria van steenmarters tussen de 80 en 700 hectare groot zijn. Het verlies van een verblijfplaats en een klein deel van het leefgebied heeft geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de soort. De gebiedsinrichting van de nieuw te ontwikkelen natuur zal daarnaast gunstig zijn voor het leefgebied van de steenmarter. De gunstige staat van instandhouding van de steenmarter komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Vogels

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlieders betreft, het grootbrengen van de jongen. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Artikel 11 van de Flora- en faunawet is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Nesten van de huismus en de steenuil vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot de vaste rust- of verblijfplaatsen van deze soorten.

Huismus

De huismus is in het plangebied aangetroffen. Onder de kantpannen in de woning aan de Dijk 50 zijn vijf nestplaatsen van de soort vastgesteld. De erfbeplanting, aangrenzende dierenweides en de boomgaard maken deel uit van het foerageergebied en bieden dekking voor de aanwezige exemplaren van de huismus. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien deze van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de huismus worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de huismus tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 12 tot en met 19 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Dijk 50 en 55 te Grevenbicht' van 9 februari 2016. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Door de werkzaamheden gaan vijf nestplaatsen, foerageergebied en dekkingsmogelijkheden van de huismus verloren. U realiseert tijdig voldoende alternatieve nestplaatsen in de vorm van duurzame nestkasten. Gezien de geïsoleerde ligging van de percelen is het echter niet mogelijk om de nestkasten binnen een straal van 200 meter van het plangebied te plaatsen. De nestkasten worden geplaatst op een boerenerf op ongeveer 1,7 kilometer afstand van de huidige nestplaatsen. Dit erf vormt geschikt leefgebied voor de huismus, maar is nog niet in gebruik door de soort vanwege het gebrek aan nestlocaties. Vanwege de afstand tot de huidige nestplaatsen is het echter niet met zekerheid te stellen dat de alternatieve nestplaatsen worden gevonden en in gebruik worden genomen door de exemplaren van de huismus. Met inachtneming van de door u voorgestelde maatregelen zorgt u vooraf dan ook niet voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats voor de aanwezige populatie van de huismus. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de huismus blijft daarmee niet gegarandeerd.

De huismus komt algemeen voor in de dorpskern van Grevenbicht. Deze dorpskern bestaat grotendeels uit (oudere) woningen en boerderijen. Er zijn dan ook alternatieven aanwezig waar de huismus naar kan uitwijken. Het realiseren van nieuwe nestplaatsen in de omgeving van geschikt leefgebied kan een impuls zijn voor de lokale huismussenpopulatie. Het betreft immers een uitbreiding van het leefgebied en het boerenerf heeft potentie om een bolwerk te worden voor de huismus, vanuit waar de populatie zich verder kan verspreiden. De gunstige staat van instandhouding van de huismus komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
15 juli 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016838796

Steenuil

De steenuil is in het plangebied aangetroffen. In de boomgaard op het perceel van de Dijk 50 zijn twee steenuilenkasten aanwezig, welke onderdeel zijn van één territorium van de soort. De bestaande inrichting van de tuinen, de dierenweiden en de oude fruitboomgaard aan de Dijk 50 en 55 vormen foerageergebied voor de steenuil. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien deze van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de steenuil worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de steenuil tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 12 tot en met 19 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Dijk 50 en 55 te Grevenbicht' van 9 februari 2016. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Door de werkzaamheden gaan één van de twee nestkasten en een kwart van het foerageergebied van één territorium van de steenuil verloren. De nestkast wordt verplaatst naar een boom in het te behouden deel van de boomgaard of naar één van de boomgaarden ten zuiden van het plangebied. Deze boomgaarden vallen binnen het territorium van de betreffende exemplaren van de steenuil. Ondanks het deels wegvallen van leefgebied kan het huidige territorium mogelijk wel worden voortgezet. Echter, het is niet uit te sluiten dat de steenuil toch het huidige territorium verlaat. Ten zuiden van Schipperskerk, op een afstand van ongeveer 1,7 kilometer van het huidige leefgebied van de soort, wordt dan ook vervangend leefgebied met nestlocaties gerealiseerd. Met inachtneming van de door u voorgestelde maatregelen zorgt u vooraf voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats voor de aanwezige populatie van de steenuil. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de steenuil blijft hierdoor behouden.

Echter, ondanks deze maatregelen worden door het realiseren van de werkzaamheden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de steenuil verstoord. Immers, de steenuil wordt gedwongen om de huidige verblijfplaats te verlaten en een alternatief te gaan zoeken. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- of verblijfplaats van de steenuil derhalve overtreden, zodat voor die werkzaamheden een ontheffing is vereist. Daar de steenuil wel in de omgeving aanwezig blijft gaat er geen wezenlijke invloed uit van deze verstoring.

Door het inrichten van nieuw leefgebied en het zo goed mogelijk behouden van het huidige territorium van de steenuil wordt de soort een keuze geboden. Er zijn dan ook voldoende geschikte alternatieve nestmogelijkheden en foerageergebied waar de soort naar kan uitwijken. De gunstige staat van instandhouding van de steenuil komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
15 juli 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016838796

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen: 'de volksgezondheid of openbare veiligheid', 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' en 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
15 juli 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016838796

Voor soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Habitatrichtlijn. Het door u aangevraagde belang 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' is niet genoemd in de Habitatrichtlijn. De aanvraag is daarom voor wat betreft de gewone dwergvleermuis uitsluitend beoordeeld op grond van de belangen 'de volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'.

Voor vogels kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Vogelrichtlijn. De door u aangedragen belangen 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' en 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' zijn niet genoemd in de Vogelrichtlijn. De aanvraag is daarom voor wat betreft de huismus uitsluitend beoordeeld op grond van het belang 'de volksgezondheid of openbare veiligheid'. Het belang genoemd in artikel 2, derde lid, aanhef en onder e en j, van het Vrijstellingsbesluit kunnen in dit geval voor wat betreft de steenuil echter wel aan de ontheffingverlening ten grondslag liggen, er is immers geen sprake van verstoring met wezenlijke invloed.

Het Grensmaasproject omvat de herinrichting van de rivierbedding. Naar aanleiding van de overstromingen van de Maas in 1993 en 1995 is het Deltaplan Grote rivieren opgesteld. Uitvoering van het Grensmaasproject is aangemerkt als een belangrijke maatregel om het beschermingsniveau tegen hoogwater te verbeteren. Om dorpen langs de rivier tegen hoogwater te beschermen, natuurontwikkeling te bevorderen en grind te winnen, zullen op diverse locaties langs de rivier maatregelen worden getroffen. Langs de rivier wordt de huidige stroomgeul aanzienlijk verruimd ten behoeve van hoogwaterbeveiliging en herstel van de natuurlijke dynamiek van de rivier. Over een lengte van ruim 40 kilometer zal op deze manier een nagenoeg aaneengesloten natuurgebied ontstaan. Het plangebied is onderdeel van het Grensmaasproject en levert een belangrijke bijdrage aan de hoogwaterbescherming. Het Grensmaasproject voorziet in een drietal doelstellingen van groot openbaar belang, namelijk rivierbeveiliging, grootschalige natuurontwikkeling en ecologisch herstel van de rivier en de winning van grind. Voor het Grensmaasproject zijn reeds diverse ontheffingen verkregen.

Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden ben ik van oordeel dat de belangen 'de volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' voldoende onderbouwd zijn om de negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis, huismus en de steenuil, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
15 juli 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016838796

Daarnaast worden de werkzaamheden die nodig zijn voor de realisatie van het project voor wat betreft de steenmarter en steenuil uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Ten behoeve van dit belang kan ontheffing worden verleend, mits geen benutting of economisch gewin plaatsvindt en zorgvuldig wordt gehandeld. Van benutting of economisch gewin van de steenmarter en de steenuil is geen sprake. Ik verwacht dat er door het realiseren van het project geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populaties van de steenmarter en de steenuil.

Andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden. Het project kan niet op een andere locatie worden uitgevoerd omdat het Grensmaasproject is gestart in 2007 en doorloopt tot 2025. Er zijn reeds diverse ontheffingen verleend. Om de werkzaamheden verder te kunnen uitvoeren is het noodzakelijk dat de bebouwing in het plangebied wordt verwijderd en hiermee de aangetroffen verblijfplaatsen van de aanwezige soorten. Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) wordt schade aan de gewone dwergvleermuis, huismus en de steenuil zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Zorgplicht

Voor de soorten waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief digitaal of schriftelijk een bezwaarschrift indienen. De datum bovenaan deze brief is de verzenddatum.

Een digitaal bezwaarschrift kunt u indienen via mijn.rvo.nl/bezwaar. Als u schriftelijk bezwaar wilt maken, stuurt u het ondertekende bezwaarschrift naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, afdeling Juridische Zaken, postbus 40219, 8004 DE Zwolle.

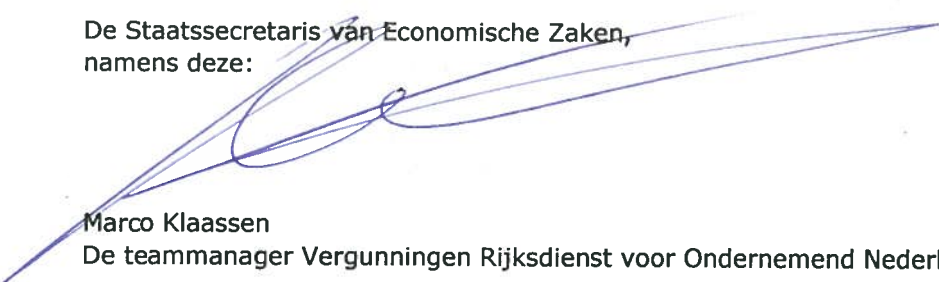
Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval onze referentie, het briefkenmerk en de datum van de beslissing waartegen u bezwaar maakt. U vindt onze referentie en het briefkenmerk in de rechter kantlijn van deze brief.

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op onze website mijn.rvo.nl. Of bel ons: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen

De teammanager Vergunningen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum

15 juli 2016

Onze referentie

Aanvraagnummer
5190016838796

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek op 10 februari 2016, namens Consortium Grensmaas B.V. en de aanvullingen hierop van 26 februari 2016, 14 april 2016, 11 mei 2016 en 8 juli 2016

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent de Staatssecretaris¹ van Economische Zaken hierbij aan:

Naam: Consortium Grensmaas B.V. (hierna: ontheffinghouder)
Adres: Verloren van Themaatweg 11
Postcode en woonplaats: 6121 RG BORN

Ontheffing **5190016838796** voor het tijdvak van: 15 juli 2016 tot en met 31 mei 2021

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen en verstoren van nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de huismus (*Passer domesticus*); alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de steenmarter (*Martes foina*) en de steenuil (*Athene noctua*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project 'Dijk 50 en 55 te Grevenbicht (Grensmaasproject)', gelegen aan de Dijk 50 en 55, ten noorden van de dorpskern van Grevenbicht in de gemeente Sittard-Geleen, één en ander zoals is weergegeven in de figuren 1.1 en 1.2 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Dijk 50 en 55 te Grevenbicht' van 9 februari 2016.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuillevverdeling tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland te zenden.

Specifieke voorschriften

7. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven op de pagina's 12 tot en met 19 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Dijk 50 en 55 te Grevenbicht' van 9 februari 2016 (bijlage 2 bij dit besluit).
8. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de paar- en overwinteringsperiode van de gewone dwergvleermuis. Deze lopen globaal respectievelijk van half augustus tot en met half oktober en van november tot en met maart. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige² op het gebied van de gewone dwergvleermuis.
9. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de voortplantingsperiode van de steenmarter. Deze periode loopt globaal van maart tot en met juni. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de steenmarter.
10. U dient de werkzaamheden uit te voeren buiten de kwetsbare periode waarin de nesten van de huismus en de steenuil worden gebruikt als broedgelegenheid. Voor de huismus geldt dat tevens geen werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd tijdens vorstperioden. Per jaar en per broedpaar kunnen deze perioden zowel eerder als later beginnen en eindigen. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. De geschiktheid van de periode voor de uitvoering van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de huismus en de steenuil. Een deskundige zal bepalen wanneer en hoe de maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd gaan worden.
11. U dient, gedurende de periode van de ontheffing, eenmaal per jaar in november een monitoringsrapportage aan te leveren bij het bevoegd gezag betreffende de te realiseren vleermuisbunker. Deze rapportage dient in te gaan op de effectiviteit van de vleermuisbunker voor vleermuizen in relatie tot de stand van de werkzaamheden in het plangebied. Indien blijkt dat de vleermuisbunker niet voldoende functioneel is kunnen aanvullende maatregelen door het bevoegd gezag worden opgelegd.

² Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Zorgplicht

Ik wijs u er op dat u op grond van artikel 2 van de Flora- en faunawet de volgende maatregelen in acht dient te nemen:

12. Het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis dient plaats te vinden door het verstoren van het microklimaat middels het creëren van tocht, het gebruik van sterke verlichting nadat vleermuizen zijn uitgevlogen en/of het gebruik van exclusion flaps.
13. De sloopwerkzaamheden dienen pas plaats te vinden als alle exemplaren van de gewone dwergvleermuis de verblijfplaatsen in het gebouw verlaten hebben. Dit dient vlak voor de sloopwerkzaamheden te worden gecontroleerd door een deskundige.
14. Indien tijdens de werkzaamheden vleermuizen worden aangetroffen dienen de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet te worden en dient gewacht te worden totdat de vleermuizen uit zichzelf zijn vertrokken.

Overige voorschriften

15. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
16. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
17. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
18. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
19. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Postbus 40225, 8004 DE Zwolle.

Den Haag, 15 juli 2016

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze

De teammanager Vergunningen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

4 Maatregelen

4.1 Inleiding

In hoofdstuk 3 zijn de resultaten van de soortgerichte inventarisaties beschreven en zijn deze in relatie tot de voorgenomen werkzaamheden getoetst aan de Flora- en faunawet. Hieruit blijkt dat de volgende beschermde elementen zullen verdwijnen:

- Vijf verblijfplaatsen met bijbehorend functioneel leefgebied van de huismus;
- Functioneel leefgebied binnen een enkel territorium van een broedpaar steenuilen;
- Twee paarverblijfplaatsen en één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis, waarbij het aannemelijk is dat deze verblijfplaatsen ook als winterverblijf worden gebruikt;
- Een vaste verblijfplaats van de steenmarter.

Om verstoring op deze beschermde soorten zo veel mogelijk te beperken en de gunstige staat van instandhouding te kunnen waarborgen, worden passende maatregelen getroffen. Deze maatregelen worden in onderstaande paragrafen per soort nader beschreven.

4.2 Huismus

In de omgeving zijn voldoende geschikte verblijfplaatsen en nestlocaties voor de huismus aanwezig. In het nabijgelegen Grevenbicht, Papenhoven en Schipperskerk staan vele geschikte (oudere) huizen en boerderijen. Om de lokale gunstige staat te kunnen waarborgen, worden nieuwe verblijfplaatsen met geschikt leefgebied aangeboden. Conform de soortenstandaard van de huismus worden de volgende maatregelen getroffen:

- Er worden minimaal tien nieuwe permanente verblijfplaatsen gerealiseerd in de vorm van vogelvides of duurzame nestkasten aan geschikte bebouwing in de omgeving. Vanwege de geïsoleerde ligging van het plangebied zullen de nieuwe permanente verblijfplaatsen verder dan de in de richtlijn aangegeven afstand van 500 meter van de huidige verblijfplaatsen gerealiseerd worden. Aangezien voor de dorpsrand van Schipperskerk kleinschalige kwaliteitsimpuls zijn voorzien in de vorm van groenelementen, is gekozen om aansluiting te vinden op nabijgelegen bebouwing, waaronder een onlangs gebouwde boerderij in Schipperskerk. Het erf vormt een geschikt leefgebied voor de huismus, maar wordt nog niet gebruikt door de soort, waarschijnlijk vanwege het gebrek aan geschikte nestlocaties. Het boerenerf bevindt zich circa 1,7 kilometer van de huidige verblijfplaatsen. De nieuwe voorzieningen zijn te bereiken voor de huismussen in het plangebied. Huismussen zijn honkvast, maar kunnen ook grotere afstanden afleggen. Zo leggen juvenielen afstanden af van zo'n 4 à 5 kilometer in het landelijk gebied (bron: soortenstandaard huismus). In figuur 4.1 zijn de locaties van de huidige verblijfplaatsen en de nieuwe voorzieningen weergegeven. Opgemerkt wordt dat het nieuwe boerenbedrijf nog niet op de luchtfoto te zien is.
- De nieuwe verblijfplaatsen zullen tijdig beschikbaar komen om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen, dat wil zeggen minimaal drie maanden voor de kap- en sloopwerkzaamheden;
- Het ongeschikt maken van de bestaande verblijfplaatsen wordt uitgevoerd buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van de huismus (globaal maart – augustus). Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van deze werkzaamheden wordt bepaald door een deskundige op het gebied van de huismus;
- De maatregelen worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de huismus;
- Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld met daarin de te nemen maatregelen. Alle betrokken partijen zullen van het werkprotocol op de hoogte gesteld worden.

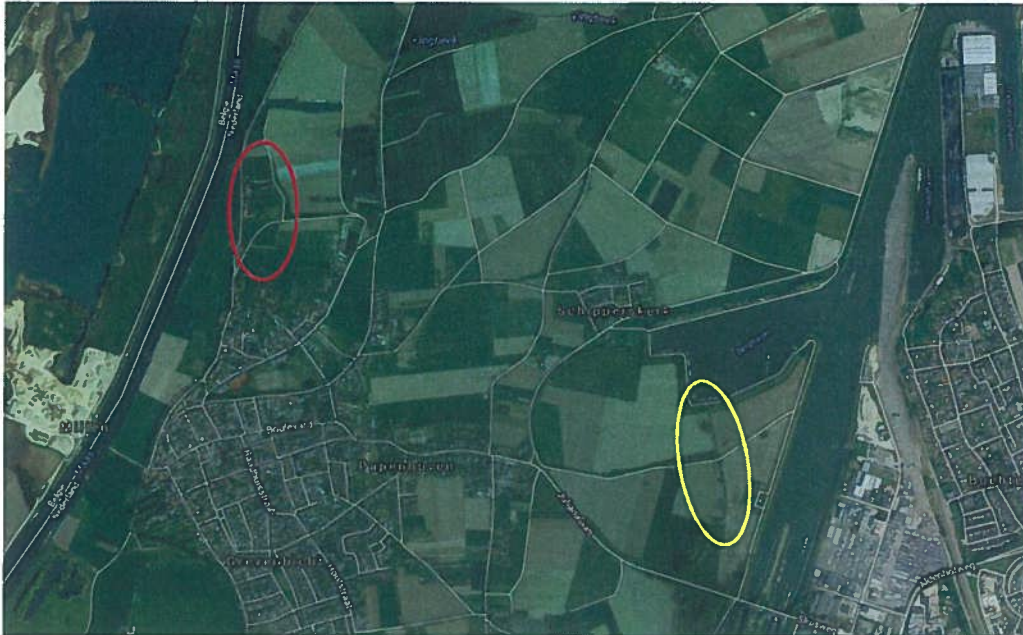
Figuur 4.1 Locatie huidige verblijfplaatsen huismus (rode cirkel) en nieuwe permanente voorzieningen (gele cirkel).

4.3 Steenuil

In de boomgaard achter Dijk 50 zijn twee steenuilkasten aanwezig. De ene nestkast blijft hangen en de andere nestkast wordt verplaatst naar een geschikte locatie in de directe omgeving. Een deel van het functionele foerageergebied binnen het territorium van de steenuil ter plaatse blijft behouden, waardoor de vaste verblijfplaats naar verwachting functioneel kan blijven. Door de ingreep in het plangebied gaat echter een gedeelte van het foerageergebied van de steenuil verloren. In dit deel van het foerageergebied vindt weerdverlaging plaats. Gezien de nieuwe inrichting dat wordt gerealiseerd binnen het plangebied, is het niet mogelijk om het verlies van foerageergebied in het huidige territorium van de steenuil te compenseren. Om de lokale gunstige staat van instandhouding van de steenuil te waarborgen, wordt daarom gekozen om elders binnen de omgeving vervangend leefgebied met nestlocaties aan te bieden. Dit gebied ligt ten zuiden van Schipperkerk, op een afstand van circa 1,7 km van het huidige leefgebied. Circa 100 meter ten westen van deze locatie is onlangs een nieuw boerenerf gebouwd, wat ten gunste zal zijn voor de kwaliteit van het toekomstige leefgebied voor de steenuil. De betreffende locatie maakt tevens geen deel uit van een bestaand territorium van de steenuil. De locatie van het nieuwe leefgebied voor de steenuil is weergegeven in figuur 4.2. Opgemerkt wordt dat het boerenerf niet op deze luchtfoto te zien is. De voorgenomen nieuwe inrichting binnen dit gebied is weergegeven in bijlage 2. Om effecten op het bestaande leefgebied te ondervangen, zullen diverse maatregelen worden getroffen.

- Op basis van de inrichtingsplannen (bijlage 2) wordt in het compensatiegebied over een lengte van in totaal circa 350 meter en een breedte van circa 16 meter een boomgaard aan-geplant met fruit- en notenbomen. In de ondergroei komt een extensief beheerd grasland en het geheel wordt aan de westzijde begrensd door een nieuw aan te planten haag. Aan de oostzijde sluit de boomgaard aan op een bestaande rij knotwilgen. Tevens wordt een aan-sluiting gemaakt aan bestaand struweel, ruigtestroken en bosschages. Hierdoor zijn vol-doende dekkingsmogelijkheden, zit- en uitkijkposten en foerageergebied voorhanden.
- In deze boomgaard zijn reeds door ter zake kundigen twee nieuwe verblijfplaatsen in de vorm van steenuilkasten aangebracht. Conform de soortenstandaard van de steenuil zijn de kasten:
 - in een gebied geplaatst waar nu geen steenuilen een territorium hebben;
 - in de omgeving van de oorspronkelijke verblijfplaats en buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden geplaatst;
 - op een voor de steenuil geschikte wijze en plek opgehangen;

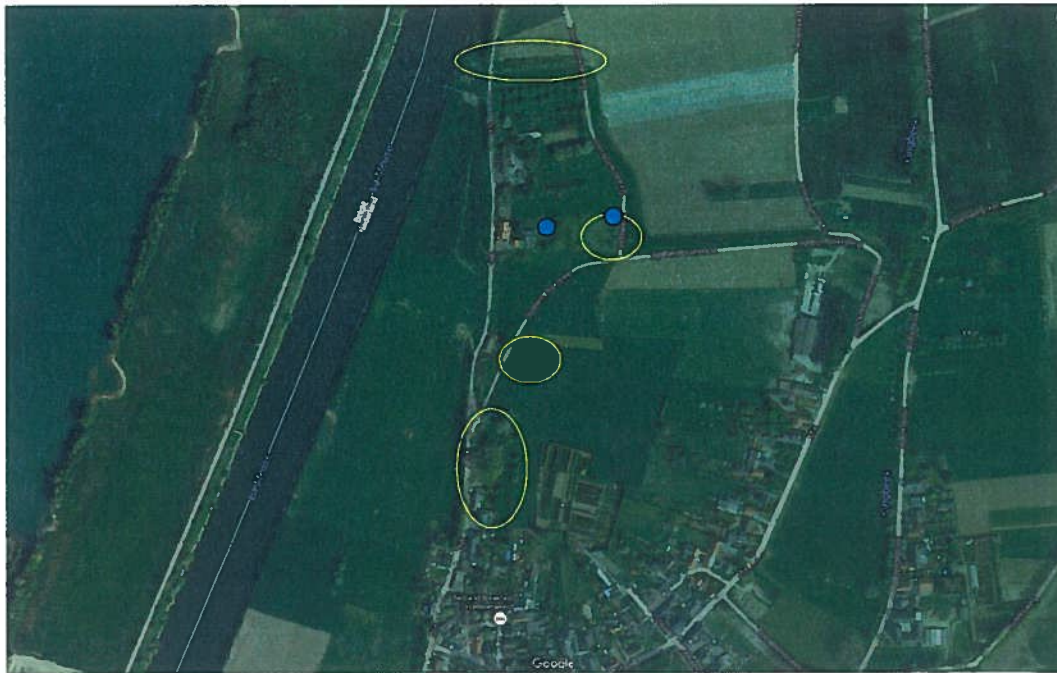
- geplaatst op een locatie waar voldoende dekking aanwezig is en voldoende voedsel (continu) beschikbaar;
- op een locatie geplaatst die door steenuilen vanuit bewoonde territoria te bereiken is.
- De versturende sloop- en kapwerkzaamheden in het plangebied worden uitgevoerd buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van de steenuil. Deze periode loopt globaal van februari tot en met juli. Deze periode kan per jaar en per broedpaar eerder en/of later beginnen en eindigen. Een steenuildeskundige zal de exacte periode aangeven.
- De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de steenuil.
- Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld, waarin de maatregelen worden vastgelegd.

Figuur 4.2 Globale ligging huidig territorium (rode cirkel) en nieuw leefgebied steenuil (gele cirkel).

Door het nemen van bovenstaande maatregelen worden in een nieuw, voor de steenuil geschikt leefgebied, verblijfplaatsen aangeboden. Bovendien blijft het huidige territorium naar verwachting bruikbaar voor de steenuil ter plaatse doordat de huidige verblijfplaats en een gedeelte van het foerageergebied behouden blijft:

- De oude nestkast van de steenuil zal verplaatst worden naar een boom in het te behouden deel van de boomgaard van Dijk 55 of naar één van de boomgaarden ten zuiden van het plangebied (zie figuur 4.3). Deze boomgaarden vallen binnen het territorium van de betreffende steenuil;
- Het verhangen van de kast zal uitgevoerd worden onder begeleiding van ter zake kundigen.

Figuur 4.3 Huidige locatie steenuilenkasten (blauwe stippen) en mogelijke locaties waar de oude nestkast naar verplaatst wordt (gele cirkels).

4.4 Gewone dwergvleermuis

Er worden twee paarverblijfplaatsen en één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetast. Conform de soortenstandaard kan er zekerheidshalve vanuit worden gegaan dat dergelijke verblijfplaatsen door mannetjes jaarrond gebruikt worden. Dit houdt in dat er vanuit gegaan dient te worden dat de verblijfplaatsen ook een functie als winterverblijf hebben. In de omgeving zijn voldoende geschikte alternatieve zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis aanwezig. In het nabijgelegen Grevenbicht, Papenhoven en Schipperskerk staan vele geschikte (oudere) huizen en boerderijen. Met tegen zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kan gesteld worden dat er diverse gebouwen aanwezig zijn die nog niet in gebruik zijn als vaste verblijfplaats door gewone dwergvleermuizen, maar hiervoor wel geschikt zijn. Deze gebouwen kunnen dienen als alternatief voor de gewone dwergvleermuizen in de te slopen bebouwing. Gewone dwergvleermuizen maken gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen, ze hebben een netwerk van gebouwen waarin ze afwisselend verblijven (bron: soortenstandaard gewone dwergvleermuis). Het is dan ook aannemelijk dat de individuen in de bebouwing reeds bekend zijn met andere verblijven in de omgeving. Desalniettemin zal er binnen het netwerk een drietal verblijfplaatsen wegvallen vanwege de sloop van Dijk 55. Om de lokale gunstige staat van instandhouding te waarborgen, worden daarom compenserende maatregelen getroffen.

4.4.1 Compenserende maatregelen

Met de soortenstandaard en beschikbare literatuur als richtlijn worden compenserende maatregelen getroffen ten behoeve van de gewone dwergvleermuis. Er worden permanente voorzieningen gerealiseerd die een functie als zomer-, paar- en winterverblijf kunnen bekleden. Om de tijd totdat de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd te overbruggen, worden tijdelijke verblijfplaatsen gerealiseerd.

Permanente verblijfplaatsen

Gezien de geïsoleerde ligging van de percelen is het niet mogelijk permanente voorzieningen te treffen binnen een straal van 200 meter. Omdat de woningen plaats moeten maken om ruimte voor de rivier te realiseren, komt er geen vervangende bebouwing ter plaatse. Derhalve is een andere oplossing gevonden voor het realiseren van permante voorzieningen die naast een functie als zomer- en paarverblijf ook geschikt is al winterverblijf.

Aan de Ruitersdijk in Schipperskerk wordt een zogenaamde 'vleermuisbunker' gerealiseerd. Deze locatie bevindt zich op een afstand van circa 1,2 kilometer ten oosten van het plangebied. Gewone dwergvleermuizen verblijven normaliter niet in (ondergrondse) vleermuisbunkers, maar de bunker wordt zodanig gebouwd dat deze ook deels geschikt is als jaarrond geschikte verblijfplaats voor diverse gewone dwergvleermuizen evenals andere vleermuissoorten. In de directe omgeving van de toekomstige bunker zijn ruim voldoende geschikte en diverse type foerageergebieden aanwezig. Zo zijn binnen enkele honderden meters vanaf deze locatie laanbeplantingen, houtwallen, bosschages, fruitboomgaarden, tuininrichtingen, ruigte, boerenerven en verschillende typen wateren en oevers aanwezig. De toekomstige bunker is bereikbaar voor de gewone dwergvleermuizen vanuit de huidige verblijfplaatsen. Gewone dwergvleermuizen foerageren over het algemeen binnen 5 kilometer van hun verblijfplaats (bron: soortenstandaard gewone dwergvleermuis). Via bestaande laanbeplantingen, tuininrichtingen en andere groenstructuren is er sprake van een goede verbinding tussen de huidige verblijfplaatsen en de toekomstige bunker. Er zijn diverse migratieroutes te volgen, waarbij lijnvormige elementen niet wezenlijk onderbroken worden. In figuur 4.4 zijn de locaties van de huidige verblijfplaatsen en de nieuwe, permanente voorzieningen weergegeven.

De bunker komt in een geluidswal te liggen, met de ingang richting de Ruitersdijk. De voorportaal van de bunker zal bestaan uit een (bak)stenen spouwmuur en ingangen tot de bunker voor zowel vleermuizen als mensen. De spouwmuur wordt zodanig gebouwd dat deze geschikt is als (winter)verblijf voor gewone dwergvleermuizen. Spouwmuren hebben een hoge temperatuurbuffercapaciteit, waardoor ze in potentie geschikt zijn als winterverblijf (onder andere Korsten en Limpens, 2011). Van belang is dat er geschikte invliegopeningen worden gecreëerd en dat de temperatuurbuffercapaciteit voldoende is. Doordat de vleermuisbunker wordt ingepast in een geluidswal, zal de grond die verwerkt wordt in de geluidswal bijdragen aan een hogere warmtebuffercapaciteit van de spouwmuur. In de spouwruijme wordt isolatiemateriaal aangebracht. Afhankelijk van het type isolatiemateriaal wordt een griplaag aangebracht, zodat vleermuizen zowel aan de muur als aan het isolatiemateriaal kunnen hangen. Een vleermuis heeft immers een ruwe ondergrond nodig om zich vast te kunnen grijpen en om weg te kunnen kruipen. Bij gebruik van steenwol of glaswol worden dunne ruwe platen tegen het isolatiemateriaal aangebracht. Bij gebruik van isolatieplaten worden de platen opgeruwd of wordt er kunststofgaas aan bevestigd. Middels een ruwe afwerking zal de baksteen en het cement voldoende ruw genoeg zijn voor vleermuizen. Om de spouwruijme voor vleermuizen geschikt te maken, zal de ruijme tussen de muur en het isolatiemateriaal (de luchtspouw) minimaal 3 centimeter breed zijn. Daarnaast worden invliegopeningen gerealiseerd, door aan de buitenzijde horizontale stootvoegen aan te brengen. De invliegopeningen worden 1,5 à 2 centimeter breed en worden op hoogte een hoogte van 2,5 tot 3,5 meter aangebracht.

Naast verblijfplaatsen in de spouwmuur, worden ook geschikte verblijfplaatsen aan de buitenzijde van de spouwmuur gerealiseerd door het aanbrengen van houten betimmeringen. Er worden gevelbetimmeringen of boeiborden geplaatst aan de bovenzijde van de buitenkant van de voorportaal. De binnenzijde van de betimmering zal ruw zijn, zodat vleermuizen grip hebben aan zowel de buitenmuur als de binnenzijde van de planken. Met latjes kunnen platen en/of planken zodanig worden bevestigd dat aan de onderzijde een ruijme ontstaat, zodat vleermuizen toegang krijgen tot de ruijmen achter de planken. Dergelijke betimmeringen of boeiborden bieden diverse verblijfplaatsen voor vleermuizen die kunnen functioneren als zomer- en paarverblijf.

De voorportaal van de vleermuisbunker met geïsoleerde spouwmuur en houten betimmeringen, zal voldoen aan de eisen die de gewone dwergvleermuis stelt aan zowel hun zomer-, paar- als winterverblijven. Mede doordat de spouwmuur gunstig is gesitueerd ten opzichte van de zon (west), kan de ruijme ook in gebruik genomen worden als kraamverblijfplaats. Door de diversiteit aan microklimaten die de verschillende verblijfplaatsen bieden, zal de voorportaal jaarrond gebruikt kunnen worden door vleermuizen en plaats bieden voor een kleine kolonie gewone dwergvleermuizen.

Figuur 4.4 Locatie van de huidige verblijfplaatsen (rode cirkel) en de globale locatie toekomstige vleermuisbunker (gele cirkel).

Tijdelijke verblijfplaatsen

Gebouwen in de nabije omgeving kunnen dienen als alternatief voor de gewone dwergvleermuis in de te slopen bebouwing. Gewone dwergvleermuizen maken gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen, ze hebben een netwerk van gebouwen waarin ze afwisselend verblijven (bron: soortenstandaard gewone dwergvleermuis). Het is dan ook aannemelijk dat de individuen in de bebouwing reeds bekend zijn met andere verblijven in de omgeving. In de directe omgeving van het plangebied tijdelijke verblijfplaatsen gerealiseerd in de vorm van vleermuiskasten. Deze vleermuiskasten dienen als overbrugging totdat de permanente voorzieningen zijn gerealiseerd.

- Vanwege de aantasting van twee paarverblijfplaatsen en één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis, worden twaalf alternatieve tijdelijke verblijfplaatsen gecreëerd in de vorm van duurzame vleermuiskasten.
- Gezien de geïsoleerde ligging van de percelen is het niet mogelijk alle kasten op te hangen binnen een straal van 200 meter. Daarom worden de vleermuizenkasten opgehangen aan bomen en/of bebouwing die niet aan sloop- of kapwerkzaamheden onderhevig zijn en binnen een straal van 500 meter staan van de huidige verblijfplaatsen. Getracht wordt om de nieuwe verblijfplaatsen zo dicht mogelijk bij de huidige verblijfplaatsen te realiseren. De kasten worden op minimaal 3 meter hoogte geplaatst in verschillende richtingen, hiermee wordt rekening gehouden met een aanbod van diverse microklimaten. Tevens wordt rekening gehouden met vrije vliegruimte, aanvliegroutes, lichtbronnen en bereikbaarheid predatoren.
- De locaties waaraan de kasten worden bevestigd, worden in het veld geselecteerd door een deskundige op het gebied van vleermuizen.
- De kasten zullen blijven hangen tot minimaal één jaar nadat de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd.

Ecologische begeleiding en monitoring

Realisatie van de tijdelijke en permanente verblijfplaatsen worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vleermuizen. Omdat nieuwe winterverblijfplaatsen vooralsnog in experimentele vorm worden gerealiseerd, zal conform de soortenstandaard de effectiviteit van de permanente voorzieningen gemonitord worden. Gedurende de ontheffingsperiode zal jaarlijks monitoring plaatsvinden door een ter zake kundige ecooloog.

4.4.2 Mitigerende maatregelen

Naast compenserende maatregelen worden mitigerende maatregelen getroffen:

- Omdat de huidige verblijfplaatsen naar verwachting jaarrond gebruikt worden, worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt in de meest gunstige periode augustus tot en met oktober. Dit is de minst kwetsbare periode voor de gewone dwergvleermuis, in de actieve periode, maar buiten de kraamperiode. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor de uitvoering wordt bepaald door een deskundige op het gebied van vleermuizen;
- De huidige zomer- en paarverblijfplaatsen worden zes maanden na het ophangen van de vleermuiskasten onklaar gemaakt. Hierbij wordt rekening gehouden met de benodigde gewenningsperiode van de gewone dwergvleermuis;
- Minimaal drie dagen na het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen, kunnen de sloopwerkzaamheden aanvangen;
- Bovengenoemde maatregelen worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vleermuizen;
- Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld, waarin alle maatregelen worden vastgelegd. Dit werkprotocol zal tijdens de werkzaamheden op de locatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend worden gemaakt.

4.4.3 Samenvattend

Er worden twee paarverblijfplaatsen en één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetast, welke naar verwachting tevens een functie hebben als winterverblijf. In de directe omgeving zijn voldoende alternatieve verblijfplaatsen aanwezig die jaarrond gebruikt kunnen worden. Ter compensatie worden vervangende permanente verblijfplaatsen gerealiseerd in de voorportaal van een toekomstige vleermuisbunker aan de Ruitersdijk in Schipperskerk. In de spouwmuur en onder de houten betimmeringen worden verblijfplaatsen gerealiseerd die geschikt zijn als zomer-, paar-, winter-, en kraamverblijf voor de gewone dwergvleermuis. De voorportaal zal ruimte bieden voor een kleine kolonie gewone dwergvleermuizen. Ook andere vleermuissoorten kunnen gebruik maken en profiteren van de voorzieningen. In de directe omgeving is ruim voldoende geschikt foerageergebied aanwezig. De nieuwe verblijfplaatsen in de voorportaal van de vleermuisbunker zijn bereikbaar voor de gewone dwergvleermuizen vanuit hun huidige verblijfplaatsen. Om de tijd totdat de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd te overbruggen, worden tijdelijke verblijfplaatsen aangeboden in de vorm van platte duurzame vleermuiskasten. Deze kasten worden tijdig aangebracht in de directe omgeving van de huidige verblijfplaatsen. De effectiviteit van de genomen permanente voorzieningen wordt gemonitord door een ter zake kundige ecooloog. Daarnaast worden mitigerende maatregelen getroffen om verstoring van vleermuizen zo veel mogelijk te beperken.

4.5 Steenmarter

Door de sloop van de schuur van Dijk 50 wordt een vaste verblijfplaats van de steenmarter aangetast. In de regio komt de steenmarter vrij algemeen voor en in de omgeving zijn voldoende vergelijkbare verblijfplaatsen aanwezig waar de soort naar toe kan uitwijken. In het nabijgelegen Grevenbicht, Papenhoven en Schipperskerk staan vele geschikte (oudere) huizen en boerderijen die geschikt zijn als vaste rust- en/of verblijfplaats voor de steenmarter. Er is dan ook geen noodzaak tot het creëren van alternatieve verblijfplaatsen. Het verlies van de verblijfplaats zal geen effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van de soort. Om verstoring zo veel mogelijk te beperken, worden de volgende mitigerende maatregelen getroffen:

- Het slopen van de schuur wordt uitgevoerd in de periode augustus tot en met februari, buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van de steenmarter;
- Tijdens de sloop wordt gezorgd dat voldoende vluchtmogelijkheden aanwezig zijn en wordt één richting op gewerkt;

- De werkzaamheden worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding van een ter zake kundige;
- Deze maatregelen worden opgenomen in het ecologisch werkprotocol.

4.6 Zorgvuldig handelen

Bij de werkzaamheden wordt gelet op de aanwezigheid van algemeen voorkomende soorten. Als bij de werkzaamheden soorten worden aangetroffen, dan worden deze de gelegenheid geboden om aan de werkzaamheden te kunnen ontsnappen. Bij eventueel aantreffen van beschermde soorten uit een zwaarder beschermingsregime zal in samenspraak met een ter zake deskundige worden gekeken naar een passende oplossing.

Meldingsformulier start werkzaamheden

Ontheffing Flora- en faunawet, artikel 75, lid 5 en lid 6, onderdeel c

Gegevens

Aanvraagnummer FF/75C/2016/0070

Project Dijk 50 en 55 te Grevenbicht (Grensmaasproject)

Ontheffingsperiode 15 juli 2016 tot en met 31 mei 2021

Naam Consortium Grensmaas B.V.
heer/mevrouw

Adres Postbus 15

Woonplaats 6120 AA BORN

Gegevens werkzaamheden

Contactpersoon uitvoering werkzaamheden

Telefoonnummer (vast)

Telefoonnummer (mobiel)

Locatie(s) werkzaamheden

.....

.....

.....

Datum start werkzaamheden

Overzicht planning werkzaamheden

.....

.....

.....

.....

.....

***Dit formulier dient zodra de aanvang van de werkzaamheden bekend is
te worden ingediend bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland!***

Retouradres

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland
Postbus 19530
2500 CM Den Haag
Fax: 070-3786139
Email : ffwet@rvo.nl

